

SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI REALIZOWANY W SZKOLE PODSTAWOWEJ IM. MARIANA KOWALSKIEGO W RZYKACH W ROKU SZKOLNYM 2014/2015

**Zatwierdzony
na posiedzeniu Rady Pedagogicznej
w dniu 09.09.2014 r.**

Wykaz aktów prawnych zobowiązujących szkołę do prowadzenia działań profilaktycznych:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku, ratyfikowana przez Polskę 30 września 1991 r. (Dz. U. nr 120, poz. 526)
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra edukacji i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Nr 51, poz. 458 ze zm.)
- Rozporządzenie MEN z dnia 23 grudnia 2008r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół(Dz. U. z 2009r. NR4, poz. 17)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r.o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi(tekst jednolity –Dz. U. z 2002r.Nr 147, poz. 1231; Dz. U z 2007r. Nr 70, poz. 473)
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005r. (Dz. U. z 2005r. Nr 179, poz.1485 z późniejszymi zmianami: DZ. U. z 2006r. Nr 7 poz. 47 i 48 ; Dz. U. z 2006r Nr 66 poz.469; Nr 120 po. 8264)
- Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26 października 1982(tekst jednolity: Dz.U. z 2002r.Nr11,poz.109 z późniejszymi zm.)
- Ustawa z 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych(Dz. U. Nr 10, poz. 55 z późniejszymi zmianami)
- Rozporządzenie MENiS z dnia 31 stycznia 2003r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem(Dz. U. Nr 26 z 2003r., poz.226)
- Rozporządzenie MENiS z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 5, poz. 46)
- Rozporządzenie MENiS z dnia 7 stycznia 2003r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno- pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach(Dz. U. Nr 11 poz. 114)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 marca 2011.r. w sprawie Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2011-2016(Dz. U.z 2011.r.Nr78, poz. 428)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. nr 61, poz. 624)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. z 2002 r. nr 15, poz. 142)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. z 2002 nr 51 poz. 458)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologicznej i pedagogicznej (Dz. U. 2001 r. nr 11, poz. 114)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz. U. 2003 r. nr 13, poz. 226).
- Rozporządzenie MEN z dnia 23 grudnia 2008r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach(Dz. U. z dnia 2 grudnia 2010 r.)

Profilaktyka to proces wspomagania człowieka w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu, a także ograniczanie i likwidowanie czynników, które blokują prawidłowy rozwój, zaburzają zdrowy styl życia (w literaturze określonych jako zachowania ryzykowne).

Istota działalności wychowawczej i działalności profilaktycznej wskazuje, że są to odrębne procesy, różniące się głównie celem, do którego zmierzają, są jednak ściśle ze sobą powiązane. Z jednej strony bowiem wychowanie pełni rolę nadrzędną, nadającą profilaktyce sens. Z drugiej zaś strony profilaktyka, poprzez swoje działania zapobiegawcze i korekcyjne, tworzy warunki do sprawnej realizacji procesu wychowawczego.

Charakter działań profilaktycznych może być różny w zależności od potrzeb osób, do których jest kierowany.

Populacje dzieci i młodzieży możemy podzielić na grupy:

niskiego ryzyka - należą tu osoby, które nie podejmują jeszcze zachowań ryzykownych, są przed inicjacją. Do tej grupy niskiego ryzyka skierowana jest **profilaktyka pierwszorzędowa** polegająca na promocii zdrowia i zapobieganiu zagrożeniom poprzez budowanie i rozwijanie umiejętności radzenia sobie z wymogami życia- **jej celem jest odroczenie inicjacji;**

podwyższonego ryzyka - należą tu osoby, które mają już za sobą pierwsze próby zachowań ryzykownych. Do tej grupy ryzyka skierowana jest **profilaktyka drugorzędowa** (wczesna identyfikacja), która **ma na celu ujawnianie osób przejawiających pierwsze objawy zaburzeń oraz pomagać im w zrozumieniu istoty problemów i wycofaniu się z dysfunkcji;**

wysokiego ryzyka - należą tu osoby o utrwalonych zachowaniach ryzykownych. Do tej grupy ryzyka skierowana jest **profilaktyka trzeciorzędowa** rozumiana jest jako interwencja po wystąpieniu dysfunkcji. Ma ona na celu: przeciwdziałanie pogłębianiu się procesu chorobowego, umożliwienie osobie objętej terapią i rehabilitacją powrotu do społeczeństwa. Należą tu działania ściśle terapeutyczne, rehabilitacyjne i resocjalizacyjne.

W Szkole Podstawowej w Rzykach realizujemy profilaktykę pierwszorzędową z elementami profilaktyki drugorzędowej. Jej zadaniem jest przeciwdziałanie zagrożeniom, wspieranie procesu wychowania oraz identyfikacja osób będących w grupie podwyższonego ryzyka.

Szkolny Program Profilaktyki realizowany w naszej szkole jest uzupełnieniem programu wychowawczego szkoły, oraz statutu placówki, dostosowany jest do warunków szkoły i wieku rozwojowego uczniów, odpowiada na realne problemy oraz zagrożenia pojawiające się w szkole i w środowisku.

Program został opracowany, po przeprowadzeniu diagnozy problemów dzieci, a na podstawie ewaluacji opracowano cele, treści, zadania, przewidywane efekty pracy profilaktycznej skierowanej do uczniów.

Program opiera się na strategiach profilaktycznych tj. informacyjnych, edukacyjnych, działań alternatywnych, wzmacniających, pracy z rodziną, pracy z grupą rówieśniczą, pracy w środowisku lokalnym.

Taki model zajęć profilaktycznych nastawiony jest na rozwijanie ogólnych umiejętności psychologicznych oraz społecznych i opiera się na założeniu, że to nie sama używka jest

groźna, lecz pewne „braki” tkwiące w człowieku. Działania profilaktyczne prowadzone w naszej szkole wspomagają młodego człowieka, ograniczają i likwidują czynniki ryzyka, inicjują i wzmacniają czynniki chroniące. Profilaktyka prowadzona jest na dwóch poziomach: uniwersalnym i selektywnym.

Cele programu profilaktyki

Celem nadrzędnym programu profilaktyki jest wyposażenie ucznia w wiedzę i umiejętności słuszych wyborów, zdrowych zachowań wobec współczesnych zagrożeń oraz tworzenie w szkole atmosfery sprzyjającej uczniom i ich rodzicom.

Cele szczegółowe

- **podniesienie poziomu bezpieczeństwa uczniów,**
- **podniesienie poziomu wiedzy na temat zachowań agresywnych i przemocy,**
- dostrzeżenie znaczenia dbałości o prawidłowy rozwój swojego organizmu,
- dbanie o higienę miejsca pracy,
- wdrażanie do zachowania codziennej higieny ciała, ubioru,
- właściwa organizacja odrabiania prac domowych,
- przekonanie uczniów dotyczące dbania o własne zdrowie,
- stworzenie modelu właściwego wypoczyniania,
- uświadomienie uczniom, które z ich zachowań stwarzają zagrożenie dla innych,
- poszukiwanie sposobów na bezpieczne zachowania w szkole, w drodze do szkoły i podczas zabaw,
- możliwość uzyskania pomocy w sytuacjach trudnych,
- kształtowanie empatycznych umiejętności, prawidłowej komunikacji, współpracy z rówieśnikami,
- nabycie przez uczniów umiejętności rozwiązywania konfliktów,
- nabycie umiejętności tolerowania „inności”,
- kształtowanie świadomych wzorców konsumpcyjnych,
- rozwijanie związków z grupą społeczną, poczucia odpowiedzialności za grupę (klasa, rodzina, społeczność lokalna),
- rozumienie swoich uczuć, umiejętne określanie ich,
- praca nad sobą, znajomość swoich atutów oraz słabości,
- rozwijanie samoświadomości, samooceny, samodyscypliny,
- przestrzeganie zasad i norm etycznych,
- rozwijanie umiejętności asertywnych,
- dostarczenie wiedzy o powodach wchodzenia w uzależnienie,
- zapoznanie ze szkodliwością alkoholu, nikotyny, nadużywania leków, narkotyków i innych używek,
- przekazanie informacji o niebezpieczeństwach związanych z Internetem, cyberprzemocą,
- przekazanie informacji dotyczących radzenia sobie w sytuacjach trudnych, kryzysowych bez uciekania do zachowań autodestrukcyjnych,
- dbanie o komfort psychiczny uczniów, pracowników szkoły i rodziców w szkole.

Zadania szkolnego programu profilaktyki

I. Profilaktyka pierwszorzędowa.

1. Podniesienie poziomu wiedzy na temat zachowań agresywnych i przemocy:

Program profilaktyczny w zakresie zachowań agresywnych i przemocy m.in. rówieśniczej obejmuje całe środowisko szkolne rodziców, uczniów i nauczycieli.

Edukacja rodziców:

- ✓ zapoznanie z formami agresji w szkole, jej przyczynami oraz skutkami w świetle przeprowadzonych wśród uczniów ankiet oraz literatury (spotkanie nauczycieli, rodziców i uczniów);
- ✓ agresja w świetle ankiet przeprowadzonych wśród rodziców – analiza ankiet, dyskusja (spotkanie z wychowawcą);
- ✓ poinformowanie rodziców o szkolnych procedurach postępowania wobec dzieci, które zachowują się agresywnie lub używają przemocy;
- ✓ uświadomienie, jaka pomoc zostanie skierowana do uczniów poszkodowanych;
- ✓ pedagogizacja: „Jak radzić sobie z agresją własną i innych”.

Edukacja uczniów:

Działania edukacyjne w klasach obejmują:

A. Tworzenie norm klasowych, które obowiązują wszystkie dzieci i są egzekwowane przez wychowawcę.

B. Zajęcia warsztatowe dotyczące wiedzy o problemie i nabycie konkretnych umiejętności:

- ✓ wiedza o zjawisku agresji i przemocy;
- ✓ budzenie empatii;
- ✓ konstruktywne radzenie sobie ze złością;
- ✓ sposoby radzenia sobie z agresją i przemocą rówieśników (obrona bez agresji);
- ✓ pomaganie słabszym w sytuacjach przemocy;
- ✓ przeciwdziałanie izolowaniu innych uczniów;
- ✓ informowanie dorosłych o sytuacjach przemocy wśród dzieci;
- ✓ rozwiązywanie konfliktów;
- ✓ asertywność;
- ✓ prawa dziecka, prawa człowieka;
- ✓ budowanie poczucia własnej wartości.

2. Promocja zdrowego stylu życia i odpowiedzialność za własne zdrowie:

- zajęcia edukacyjne "Owoce i warzywa w szkole", „Szkłanka mleka”, „Żyj zdrowo, jedz zdrowo”,
- egzamin na kartę rowerową kl. IV-V
- na godzinach wychowawczych realizacja zagadnień dotyczących zdrowia, higieny osobistej, zdrowego odżywiania się, właściwego wypoczynku,
- bezpieczeństwo dzieci w ruchu drogowym, spotkania z policjantem,
- udział uczniów w apelach konkursach, festiwalach, spektaklach, apelach

- prelekcje dla rodziców „0” i klas I-III SP na temat promocji zdrowego stylu życia.

3. Zapobieganie pojawianiu się problemów związanych z używaniem i nadużywaniem środków odurzających:

- edukacja wśród uczniów, rodziców i nauczycieli w zakresie ryzyka zdrowotnego związanego z używaniem środków odurzających,
- opóźnianie wieku inicjacji związanej z używkami, realizacja programów „No promil No Problem”, „Zachowaj Trzeźwy umysł”, „Światowy Dzień bez tytoniu”, „Postaw na Rodzinę”,
- na godzinach wychowawczych realizacja zagadnień: prawidłowa komunikacja, umiejętności asertywne, tolerancja, odpowiedzialność, ludzkie potrzeby a emocje wg. Masłowa, samoakceptacja.

4. Rozwój osobowości ucznia, jego zdolności społecznego przystosowania się:

- zajęcia integrujące uczniów- klasy I,
- zajęcia warsztatowe pt.: „Moja klasa” klasy I-VI SP mająca na celu: integrację zespołów klas, rozwijanie umiejętności interpersonalnych ucznia oraz rozwiązywanie konfliktów w klasie,
- spotkanie uczniów, rodziców z psychologiem z PPP,
- udział uczniów w IV Szkolnym Festiwalu Talentów,
- na godzinach wychowawczych realizacja zagadnień: przeżywanie oraz wyrażanie uczuć i emocji, funkcjonowanie w grupie, budowanie poczucia własnej wartości, rozwiązywanie problemów i konfliktów,
- wdrażanie uczniów do przyjmowania odpowiedzialności za własne czyny poprzez udział uczniów w wycieczkach, wyjściach poza teren szkoły, akcjach, spotkaniach, uroczystościach szkolnych rozbudowujących i pogłębiających relacje międzyludzkie.

5. Umiejętność korzystania ze środków masowego przekazu:

- na godzinach wychowawczych realizacja zagadnień dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu,
- udział w projekcie DBI,
- realizacja projektu „Dziecko w sieci”.

6. Kształtowanie wartości moralnych i etycznych:

- stosowanie aktywnych metod pracy na wszystkich przedmiotach,
- spotkanie z policjantem, pogadanka na temat odpowiedzialności nieletnich za czyny karalne: wagary, kradzieże, bójki, wymuszanie, używki,
- przybliżanie tematyki aksjologii na godzinach wychowawczych,
- realizacja ścieżek - elementy ścieżki prozdrowotnej, udział uczniów w spektaklach, uroczystości klasowe i szkolne,
- spotkania z ciekawymi ludźmi.

II. Profilaktyka drugorzędowa.

1. *Zapobieganie negatywnym skutkom korzystania ze środków masowego przekazu i ich redukowanie.*
2. *Zapobieganie popadaniu w uzależnienie oraz pomaganie w redukcji tego ryzyka*
 - redukowanie zagrożenia uzależnień w grupach wysokiego ryzyka
 - indywidualne spotkania z psychologiem z PPP dla rodziców, uczniów z problemami uzależnieniowymi
 - edukacja i terapia specyficznych grup w których wystąpiło lub może wystąpić uzależnienie (PPP)
3. *Zapobieganie i redukcja zachowań niepożądanych, antyspołecznych, dysfunkcyjnych tj.:*
 - agresja słowna i fizyczna wobec rówieśników i dorosłych,
 - przemoc grup rówieśniczych tzw. "szkoły agresji"
 - hałas
 - negatywna presja rówieśnicza,
 - wandalizm,
 - kradzieże,
 - przemoc w rodzinie,
 - manipulacja,
 - wagary,
 - zajęcia edukacyjne dla rodziców i dzieci "Przemoc wobec dzieci " (przyczyny zaburzeń emocjonalnych u dzieci - rodzina , stres, negatywne presje rówieśnicze, brak umiejętności zaspokajania potrzeb w sposób konstruktywny).

Osiągnięcia uczniów

Uczeń potrafi:

- samodzielnie dokonywać wyboru zachowań właściwych dla bezpieczeństwa i zdrowia własnego i innych ludzi,
- dostrzegać, reagować i nie być obojętnym na krzywdy innych,
- zna różne rodzaje zagrożeń bezpieczeństwa i zdrowia człowieka i zna możliwości ich minimalizowania,
- charakteryzuje się postawą odpowiedzialności za swoje bezpieczeństwo wraz z umiejętnością przewidywania skutków własnych zachowań dla bezpieczeństwa własnego i innych ludzi;
- planować swój czas pracy i wypoczynku,
- właściwie odrabiać prace domowe,
- wybrać właściwe formy spędzania wolnego czasu,
- zachować bezpieczeństwo podczas gier i zabaw, zajęć w szkole i w drodze do szkoły,
- bezpiecznie uczestniczyć w ruchu pieszym i rowerowym,
- znać negatywne skutki wpływu używek i trucizn na organizm,
- pomóc innym ludziom, którzy tego potrzebują,
- żyć zgodnie, zachowywać zasady koleżeństwa i przyjaźni,

- dbać o zdrowie, unikać chorób,
- właściwie odżywiać się,
- dostrzec, nazwać swoje uczucia,
- współodczuwać,
- szukać pomocy w sytuacjach dla niego trudnych,
- dostrzegać zagrożenie,
- podjąć właściwą decyzję związaną z przeciwdziałaniem uzależnieniu od różnych substancji,
- rozumieć siebie, pracować nad słabościami, a wykorzystywać swoje mocne strony,
- umiejętnie korzystać ze środków masowego przekazu,
- podejmować decyzje i ponosić za nie odpowiedzialność,
- przestrzegać norm etycznych i moralnych obowiązujących w społeczeństwie.